

INSAN FITRATINI BOZMA GİRİŞİMİ OLARAK
CİNSİYET EŞİTLİĞİ
PROJESİ

Mustafa Ökkeş EVREN

İÇİNDEKİLER

İNŞAN FİTRATINI BOZMA GİRİŞİMİ OLARAK CİNSİYET EŞİTLİĞİ PROJESİ	3
ZİNA AVRUPA BİRLİĞİNE GİRME SEVDAMIZ YÜZÜNDEN Mİ SUÇ OLMAKTAN ÇIKARTILDI?	4
24.09.2004 TARİHLİ GAZETELER ZİNA CEZASININ KALDIRILMASINI BENZER İFADELERLE HABER YAPTIKLAR	4
HİKÂYESİNİN TRAJİK BOYUTUNU BİR AKADEMİSYEN DİLE GETİRDİ	5
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEDİR? MADDELERİ NELERİ İÇERİR?	9
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE LGBTİ	11
İSTANBUL SÖZLEŞMESİ EŞCİNSELLER DERNEĞİ KAOS GL'DE DEĞERLENDİRİLDİ	12
Hukuk Sistemi ve LGBT Haklarına İstanbul Sözleşmesi Üzerinden Bir Bakış	12
İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİ VE CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAVUNAN DERNEK VE OLUŞUMLAR	15
LİSTAG	15
KAOS GL – ANKARA	15
PEMBE HAYAT – ANKARA	15
SPOD LGBT – İSTANBUL	16
LGBT – İSTANBUL	16
LAMBDA İSTANBUL	16
SİYAH PEMBE ÜÇGEN – İZMİR	16
BURSA ÖZGÜR RENKLER DERNEĞİ	17
GÖKKUŞAĞININ KIZILI	17
SOSYALİST EBT	17
MERSİN LGBT 7 RENK	17
KIRMIZI ŞEMSİYE – ANKARA	17
ERKEKLERE HADLERİNİ BİLDİREN SÖZLEŞME KADINA KARŞI ŞİDDETİ VE CİNAYETLERİ AZALTTI MI?	18
BU MESELE KADIN ERKEK EŞİTLİĞİ MESELESİ DEĞİLDİR!	19
DİPNOTLAR	23

İNSAN FITRATINI BOZMA GİRİŞİMİ OLARAK CİNSİYET EŞİTLİĞİ PROJESİ

Mustafa Ökkeş EVREN¹

Gün be gün değişen ülke gündeminde sizin gündeminiz nedir bilmiyorum fakat medya tarafından hiç gündem edilmeyen, edilmesi de mümkün olmayan bir konuyu, insanlık onuru adına -gecikmiş olsam da- olan biteni kayıt altına alarak, vicdani sorumluluğumu yerine getirmek istiyorum. Gündemime aldığım mevzu, uzun bir süredir sosyolog ve akademisyen Mücahit Gültekin'in ısrarla üzerinde durduğu, hakkında onlarca yazı yazdığı ve Av. Muharrem Balcı'nın şehir şehir gezerek konferanslar verdiği '*Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*' projesi². Konuyla ilgili yaptığım onlarca metin okumalarım ve arşiv taramalarım sonucunda anladım ki; Türkiye'de, başta medya olmak üzere, kamu ve sivil kuruluşlar eliyle Toplumsal Cinsiyet Eşitliği adı altında küresel bir proje planlı, programlı bir şekilde uygulanmaktadır.

Yazılanlara, çizilenlere, konuşulanlara baktığımızda, kadına karşı şiddeti önleme bahanesiyle cinsel yönelim kavramıyla gay, lezbiyen, biseksüel ve eşcinselliğin yaygınlaşması, eşcinsellerin toplum nezdinde meşrulaştırılması ve devlet tarafından hukuklarının oluşturulması amacının güdüldüğü görülecektir. Bununla beraber Müslüman Türk toplumunun aile yapısını yerle yeksan etmek de işin cabası. Bu nedenle belki yazının sonunda söylemem gereken birkaç tespiti kışkırtıcı bir biçimde en başta söyleyerek, konunun ne kadar vahim sonuçlar doğuracağını vicdan sahibi herkesin anlamasını istiyorum.

- 1) Cinsiyet eşitliğini savunmak; kadın erkek eşitliğini savunmak değildir, bilakis cinsiyet eşitliğini savunmak eşcinselleri, gay'leri, homoseksüelleri, lezbiyenleri savunmaktır.
- 2) Cinsiyet eşitliği projesi insanın yaratılış fitratını bozma girişimidir.
- 3) İstanbul Sözleşmesi ve özellikle 6284 sayılı kanun, devletin kendi eliyle ve anayasa hükümlerine rağmen aileyi yok etme, ortadan kaldırma gafletine düşmektir.
- 4) "*Kadının beyanı esastır*" sözü adaletten yoksunluktur, hukuk tanımazlıktır, ayrımcılıktır, erkek düşmanlığıdır.

¹ Nida Dergisi, Mart-Nisan 2019 sayısı.

² <http://www.muhamrembalci.com/toplumsalcinsiyetesitligi.php>

ZİNA AVRUPA BİRLİĞİNE GİRME SEVDAMIZ YÜZÜNDEN Mİ SUÇ OLMAKTAN ÇIKARTILDI?

Hikâye bu soruyla başlıyor aslında. 1926 tarihli eski Türk Ceza Kanunu 440. Maddesinde kadınlar, 441. maddesinde de erkekler için 'zina suçu'nu düzenliyordu. Fakat kadın için sadece 'cinsel ilişki'nin yeterli sayıldığı suç, erkek için 'kendi ikametinde veya diğer bir yerde başka bir kadınla herkesçe bilinecek surette ve karı-koca gibi yaşama' koşullarına bağlanıyordu! Anayasa Mahkemesi, bu düzenlemenin eşitliğe aykırı olduğu itirazı üzerine 23 Eylül 1996'da 441. maddeyi iptal etti. Mahkemenin verdiği 1 yıllık sürede yeni düzenleme yapılmayınca zina erkekler için suç olmaktan çıktı. Ancak bu iptal üzerine bu kez zina sadece 'kadın suçu' haline gelmişti. Bu eşitsizliğe de itiraz üzerine Anayasa Mahkemesi 23 Haziran 1998'de 440. maddeyi iptal etti. TBMM, 2004 yılında iktidar ve ana muhalefetin uzlaştığı metin üzerinde Türk Ceza Kanunu reformunu görüşürken, AK Parti 'zina'nın tekrar suç sayılması için girişimde bulundu. Deniz Baykal, 2004'teki AKP'nin bu girişimini 'ihamet' sayacağını açıkladı³. Avrupa Birliği de, zinanın tekrar suç sayılmasının tam üyelik müzakerelerine geçişi etkileyebileceğini duyurdu. AK Parti, uzlaşma sağlanamayınca 'zina'nın suç sayılması girişimden de vazgeçti ve yeni TCK 26 Eylül 2004'te yasalaştı, 12 Ekim 2004 tarihli Resmi Gazete de yayımlandı⁴.

24.09.2004 TARİHLİ GAZETELER ZİNA CEZASININ KALDIRILMASINI BENZER İFADELERLE HABER YAPTILAR

Yeni Şafak: Gitti, Çözdü, Geldi: Ankara'da koparılan Türk Ceza Kanunu fırtınası, Başbakan Erdoğan'ın Brüksel ziyaretiyle son buldu. Meclis, TCK'yı 6 Ekim'den önce çıkaracak ve Günter Verheugen olumlu rapor verecek.

Vatan Gazete: Harika Sonuç: Verheugen "Başbakan zina cezasının kaldırılması konusunda güvence verdi. Türkiye'nin önünde artık hiçbir ENGEL KALMADI" dedi.

Star Gazete: 5 dakikada krizi çözdü. Başbakan Erdoğan "TCK(da istediğiniz değişiklik Meclis'ten) geçecek" dediği Verheugen'den Türkiye'nin önüne yeni şart konulmayacak sözü aldı. TCK üzerinden sorun çıkarmak isteyenlerin hevesleri de kursağında kaldı.

³ TCK tasarısı geri çekildi, <https://www.hukuki.net/haber/index.asp?id=448> 17.09.2004.

⁴ <http://www.haksozhaber.net/zinayi-suc-olmaktan-kim-cikardi-42074h.htm>

Sabah: Biz Avrupalıyız! Başbakan Erdoğan, AB ile Ceza Yasası krizini Brüksel’de yine kendisi çözdü. Attığı adımla AB hedefi 41 yıldır hiç olmadığı kadar yakına geldi. (Bu zina eden evlilere verilen cezanın kaldırılmasıyla ilgili.)

Radikal/ Rapor Tamam Sıra Kararda: Başbakan, AB ile krizi, zinayı suç haline getirmekten vazgeçerek bitirdi. Verheugen de müjdeyi şu sözlerle verdi: “*Artık müzakere tavsiye etmemiz için Türkiye’nin tamamlaması gereken bir şart yok.*”

Milliyet/ AB Kapısı Açıldı. Erdoğan, Verheugen’e “*TCK’yı Ekimden önce zina maddesi olmaksızın geçireceğiz ancak başka şart istemeyiz*” mesajı verince hiç sorun kalmadı.

Hürriyet: Yolumuz Açıldı: Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın Brüksel gezisinde zina pürüzü aşıldı. Erdoğan, TCK(daki zina değişikliği) için söz verince, Avrupa Birliği yeşil ışık yaktı. TBMM pazar günü olağanüstü toplanıyor.

Akşam: Tam Yol Avrupa. Brüksel’de tarihi uzlaşma. Erdoğan, TCK’yı zinasız çıkarma sözü verdi. Verheugen AB kilidini açtı: “*Engel kalmadı. Müzakere tavsiye edeceğiz*” dedi.

Güneş: Yanlış hesap Brüksel’den Döndü. Kritik zirveden beklenen oldu! Erdoğan, zina inadından vazgeçince, Verheugen, “*Artık tarih için engel kalmadı*” diyerek Türkiye’nin önünü açtı.

Birgün: 2013’e kadar planda yoksunuz. AB’nin Genişlemeden Sorumlu Üyesi Günter Verheugen, Türk Ceza Kanunu’nda (zinayı suç olmaktan çıkarmak için) yapılan değişiklikleri (hiçbir Müslüman ve Milli hükümetin cesaret edemeyeceği) “yüzyılın işi” olarak değerlendirdi. Verheugen AB bütçesi dolayısıyla, 2013 yılına değin Türkiye’nin AB’ye alınması konusunda bir plan bulunmadığını da ekledi⁵.

HİKÂYENİN TRAJİK BOYUTUNU BİR AKADEMİSYEN DİLE GETİRDİ

Mücahit Gültekin “*Aile Akademisi*” isimli internet sitesindeki köşesinde, “*Türkiye’de Aileyi Kamunun Denetimine Açmak: Kadına Şiddet, Cinsel İstismar ve Hukukun Manipülasyonu*” başlıklı yazısıyla⁶ “*İstanbul Sözleşmesi*”yle uygulanmak istenen projenin vahametine dikkat çekti. Sürecin nasıl şekillendiğini öğrenmemiz açısından bu yazının oldukça önemli olduğunu düşünüyorum.

⁵ <http://www.necmettinerbakan.net/haberler/zinayi-suc-olmaktan-kim-cikarmis-ve-ispatlari.html>

⁶ <http://islamianaliz.com/yazi/turkiyede-aileyi-kamunun-denetimine-acmak-kadina-siddet-cinsel-istismar-ve-hukukun-manuplasyonu-3594#sthash.LRTS1Vdz.dpbs>

1 Ocak 2001 yılında Türk Medeni Kanunu'nda bazı önemli değişiklikler yapıldı. "*Ailenin reisi kocadır.*" ibaresi kaldırıldı. Meslek seçiminde eşlerden birinin diğerinin iznini alma zorunluluğu kaldırıldı.

Ancak konumuz açısından önemli olan gelişme, yeni kanunun evlenme yaşını erkek ve kadın için eşitlemiş ve 17'ye yükseltmiş olmasıydı. 7 Mayıs 2004 tarihinde ise, uluslararası anlaşmaların iç kanunla çelişmesi halinde uluslararası sözleşmelerin esas alınacağına ilişkin olan Anayasanın 90. maddesine, daha sonraları çok önemli olduğunu anlayacağımız, küçük bir ekleme yapıldı: "*temel hak ve özgürlüklere ilişkin [milletlerarası andlaşmalarla]...*" Buna göre, biraz sonra ele alacağımız, İstanbul Sözleşmesi de "*temel hak ve özgürlüklere*" ilişkin olması sebebiyle, hukuk hiyerarşisinin en üstünde yer alacaktı. Aynı tarihte 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) yapılan bir değişiklikle "*evlilik içi tecavüz*" kavramı getirildi. TCK'da yapılan değişiklikler bununla sınırlı kalmadı; ırz, namus, ahlak, ayıp, edebe aykırı davranış gibi "*erkek egemen*" söylemler TCK'dan çıkarıldı. Bakire-bakire olmayan ayrımı, kadın-kız ayrımı kaldırıldı.

Burada bir parantez açıp, biraz duralım. Türk Ceza Kanunu'nun değiştirilmesinde Türkiye'deki feminist STK'ların etkisi ayrıca önem taşımaktadır. Bu dernekler, 2002-2004 yılları arasında Kadın Bakış Açısından Türk Ceza Kanunu başlığıyla bir araya gelmiş ve bir kampanya düzenlemiştir. Kampanya sonuçlarını değerlendirdikleri yazılarında TCK'da 30'a yakın değişiklik yapıldığı belirtilmektedir. Hande Eslen Ziya (2012) *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*'nde bu hareketlerin Meclis'e nasıl "*sızdıklarına*" ilişkin 2000 yılından oldukça ilginç bir örnek aktarmaktadır⁷: "*Söz konusu dönemde kadından sorumlu devlet bakanı Hasan Gemici'nin danışmanı olan Selma Acuner, Türk Ceza Kanunu değişikliğinde kadın hareketinin lobi stratejilerinin başarısından şöyle bahsetti: Biz, KSSGM'nin [Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Daha Sonra Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olarak değiştirildi] genel müdürü ile birlikte Şubat 2000 tarihinde yapılan bakanlar toplantısına resmen sızdık. O toplantıda öncelikli hedefler belirleniyordu, resmen oraya sızdık ve Hasan Gemici aracılığı ile kadınlar ile ilgili bazı konuları öncelikli hedefler arasına soktuk. Bunlardan birisi Anayasa'nın 10. maddesidir, birisi KSSGM'dir, bir başkası da Medeni Kanunun öne çekilmesidir.*"

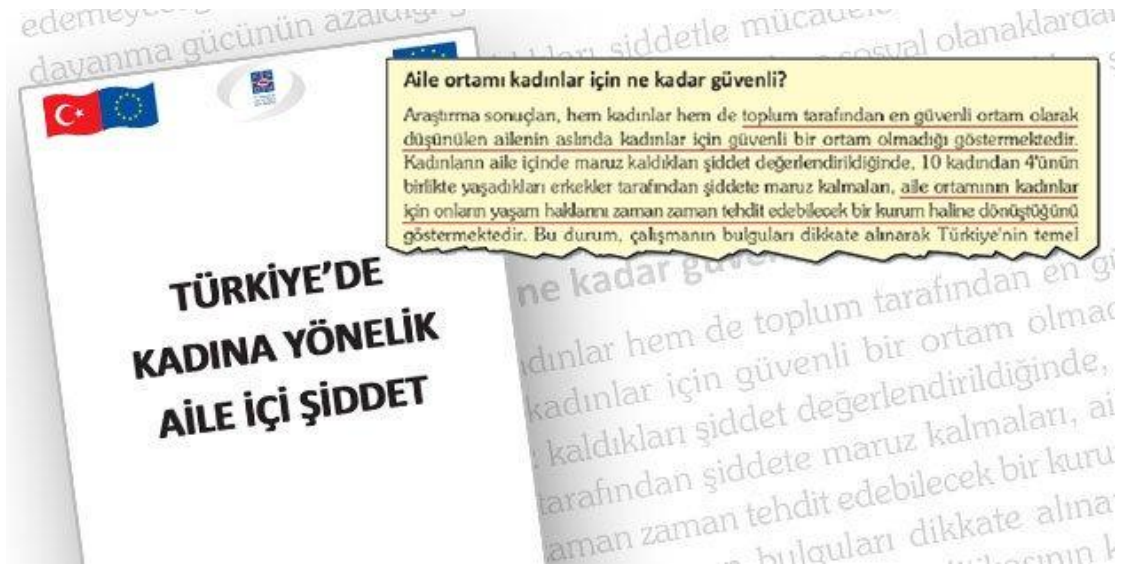
Bir yıl sonra, 2005'te, ilk LGBT dernek, KAOS GL kuruldu. Ankara Valiliği "*Hukuka ve ahlâka aykırı dernek kurulamaz*" hükmü gereğince derneğin kapatılması için Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na başvurdu. Savcılık, AB siyasi kriterleri, *Katılım Ortaklığı Belgesi ve Avrupa İnsan*

⁷Hande EŞLEN-ZİYA, "Türk Ceza Kanunu Değişiminde Kadın Aktivistler: Bir Lobicilik Hikâyesi", <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/117697>

Hakları Sözleşmesi'ni gerekçe göstererek kapatılma istemini reddetti. O tarihten kısa bir süre önce Ankara, ironik bir şekilde, Brüksel'den müzakere tarihi alan hükümetin bu başarısını Kızılay Meydanı'nda kutlamış, AB'ye girecek olmanın coşkusunu yaşamaya başlamıştı.

2006 yılında "*namus cinayetlerinin*" önlenmesine yönelik Başbakanlık genelgesi yayımlandı.

2009 yılında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından Türkiye'nin o güne kadarki en büyük örneklemlili araştırması yayımlandı⁸. Türkiye'nin 51 ilinde 24 bin 48 hanede yapılan araştırmada "*Aile Kadınlar İçin Ne Kadar Güvenli?*" başlığının altında şu ifadeler yer alıyordu.

"Araştırma sonuçları hem kadınlar hem de toplum tarafından en güvenli ortam olarak düşünülen ailenin aslında kadınlar için güvenli bir ortam olmadığını göstermektedir. 10 kadından 4'ünün birlikte yaşadıkları erkekler tarafından şiddete maruz kalmaları, aile ortamının kadınlar için tehdit edebilecek bir kurum haline dönüştüğünü göstermektedir."

Üzerinde aile bakanlığının logosunun bulunduğu bir araştırmada "*aile kadınlar için güvenli değildir*." ifadesinin yer alması kıyametler filan koparmadı. Bilakis benzer ifadeler, yine Aile Bakanlığının 2014 yılında yaptığı araştırmada da yer aldı⁹. Bu iki araştırmanın Türkiye'deki aile politikalarının yönlendirilmesinde ve buna ilişkin yasal düzenlemelerde önemli bir etkisi vardı. 2009 yılında ilginç bir olay daha yaşandı.

⁸Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf>

⁹ Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, <http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>

Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf, Viyana'da AB Aileden Sorumlu Devlet Bakanları Toplantısına katılmıştı. Kavaf, sonuç bildirgesindeki "*farklı aile formları*" ifadesine itiraz etmiş ve bildirgeyi imzalamamıştı. Sebep, "*farklı aile formları*" ifadesinin "*eşcinsel aileleri*" de kapsıyor olmasıydı.

Bunun üzerine Türkiye'de kızılca kıyamet koptu. Bakan aleyhine feminist hareketler deyim yerindeyse bir "*cadı avı*" başlattı. AK Parti içinden de Kavaf'a yönelik eleştiri sesleri yükseldi. Ak Parti Sivas milletvekili Nursuna Memecan, Kavaf'ın sözlerini "*talihsiz sözler*" olarak niteledi. O dönem AB Başmüzakereçisi olan Egemen Bağış "*Ben eşcinselliği bir hastalık olarak görmüyorum.*" dedi. Kavaf, sonraki dönem aday olmadı. Yerine, Fatma Şahin geldi. Şahin, Bakan koltuğuna oturduktan hemen sonra, Eylül ayında, yeni anayasaya ilişkin eşcinsel derneklerin de davet edildiği bir toplantı yaptı. Toplantıda, eşcinsel hakların anayasaya alınmasına "*pozitif*" baktığını ifade etti. 2010 yılında, Anayasa'nın 41. maddesinde yer alan "*Aile, Türk toplumunun temelidir.*" ifadesinin yanına usulca "*ve eşler arasında eşitliğe dayanır*" hükmü eklendi. Böylelikle aile kurumu temsilden mahrum bırakılmış oluyordu.

Ancak asıl önemli gelişme, 2011 yılının mayıs ayında yaşandı. Türkiye, kısa adı *İstanbul Sözleşmesi* olan "*Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*" başlıklı uluslararası sözleşmeye imza atan ilk ülke oldu ve sözleşme, hiç bir maddesine çekince konulmadan ve tek bir ret oyu almadan 25 Kasım 2011'de Meclis'ten geçti; 29 Kasım 2011'de Resmi Gazete'de yayımlandı ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girdi. **Bu anlaşmanın önemi LGBT'lerin Sözleşmenin 4. maddesi gereği yasal güvence altına alınmış olmasıydı.** Dahası, Sözleşmenin tanımlar bölümünde aynen şu ifade yer alıyordu: "*Kadınlar kelimesi 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da kapsar.*"

Sözleşmenin bunlar kadar önemli olan bir başka maddesi ise, 48. maddeydi ve buna göre karı-koca arasındaki problemlerde, "*arabuluculuk ve uzlaştırma da dâhil olmak üzere*" alternatif "*çatışma çözüm süreçleri*" yasaklanıyordu. Ülkemizde Adalet Bakanlığı'na bağlı *Arabuluculuk Daire Başkanlığı* bulunuyordu. Çek-senet meselelerinden, başka pek çok konuya ilişkin "*arabuluculuk*" imkânı tanınan ülkemizde, karı-koca arasındaki "*şiddet iddiası*" içeren sorunların çözümünde arabuluculuğa izin verilmiyordu. Ardından, 2012 yılında *6284 sayılı Kanun* çıkarıldı. Yeni kanunla yapılan düzenlemelerin en dramatik sonucu, kadına yönelik şiddetin önlenmesi gerekçesiyle kadının "*beyanının esas*" kabul edilecek olmasıydı. Buna göre, hukukun "*masumiyet karinesi*" rafa kaldırılıyor, kadının beyanıyla koca hakkında en hızlı şekilde "*yasal tedbir*" uygulanıyordu.

6284 sayılı kanunun uygulama yönetmeliği 18 Ocak 2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandı. Yönetmeliğin 30. maddesinin 3. bendi şöyle demektedir¹⁰: "*Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda **delil veya belge aranmaz.** Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirme tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez."*

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEDİR? MADDELERİ NELERİ İÇERİR?

11 Mayıs 2011 tarihinde imzaya açılan İstanbul Sözleşmesi, 10 ülkenin belgeyi onaylamasının ardından, 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmişti. İstanbul Sözleşmesi TBMM tarafından 14 Mart 2012'de kabul edilmiş, böylece Türkiye sözleşmeyi ilk onaylayan ülke olmuştu. Kasım 2017'ye kadar 45 ülke tarafından imzalanan ve 27 ülke tarafından onaylanan İstanbul Sözleşmesi, kadına karşı şiddetin önlenmesinde hukuki bağlayıcılığı bulunan ilk uluslararası belge niteliği taşıyor. İstanbul Sözleşmesi olarak kabul edilen kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde birçok madde dikkatleri üzerine çekiyor.

Türk Kadınlar Birliği'nin internet sitesinde yer alan İstanbul Sözleşmesi'nin bazı maddelerine bir ayna tutalım¹¹:

*"*Kadın*" kelimesi 18 yaşın altındaki kız çocuklarını da içerir.

*"*Kadına yönelik şiddet*" kadına yönelik ayrımcılığın bir türü ve bir insan hakkı ihlali olarak anlaşılmaktadır. İster kamu hayatında, ister özel hayatta meydana gelsin; baskı veya rastgele özgürlüğünü engelleme de dâhil kadınların fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zararı veya ızdırabı ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan tüm eylemler toplumsal cinsiyete dayalı şiddet anlamına gelir.

*"*Toplumsal cinsiyet*" belli bir toplumun kadınlar ve erkekler için uygun gördüğü sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, etkinlikler ve yaklaşımlar anlamına gelir.

*"*Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet*" kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet anlamına gelir.

*Taraflar, gerek kamu alanında gerekse özel alanda, tüm bireylerin, özellikle kadınların, şiddetten arınmış yaşama haklarını sağlamak ve korumak için gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alır.

¹⁰ <http://aileakademisi.org/yazi/turkiye%E2%80%99de-aileyi-kamunun-denetimine-acmak-kadina-siddet-cinsel-istismar-ve-hukukun-manipulasyon>

¹¹ <http://www.turkkadinlirbirligi.org/allnews/proje/0/299/%C4%B0STANBUL+S%C3%96ZLE%C5%99EMES%C4%B0>

*Taraflar, kadına yönelik her türlü ayrımcılığı kınar ve bu ayrımcılığı önlemek için özellikle, ulusal anayasalarına veya diğer uygun mevzuatlarına kadın-erkek eşitliği ilkesini dâhil edip, bu ilkenin uygulamada da gerçekleştirilmesini sağlayarak; kadınlara karşı ayrımcılığı, gerektiğinde yaptırımlar uygulanması yoluyla yasaklayarak, kadına yönelik ayrımcılık içeren kanunları ve uygulamaları yürürlükten kaldırarak; gerekli hukuki ve diğer tedbirleri gecikmeksizin alır.

*Bireylerin cinsiyet, **toplumsal cinsiyet**, ırk, renk, dil, din, siyasi görüş veya farklı görüşe sahip olma, ulusal veya sosyal menşe, herhangi bir etnik azınlık, mülkiyet, doğum, **cinsel tercih/yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği**, yaş, sağlık durumu, medeni durum, göçmen ya da mülteci olma, yaş veya engelinin ve diğer bir durumunun bulunmasına bakılmaksızın özellikle mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirler başta olmak üzere işbu Sözleşme hükümlerinin taraflar tarafından uygulanması güvence altına alınmıştır.

*Kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin önlenmesi ve kadınların korunması için gerekli olan özel tedbirler, hali hazırdaki Sözleşme kapsamında **ayrımcılık olarak kabul edilmeyecektir**.

*Taraflar işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında ve etkilerinin değerlendirilmesinde **toplumsal cinsiyet bakış açısına yer vermeyi ve kadın erkek eşitliği ve kadınların güçlendirilmesine yönelik etkili politikalar geliştirmeyi ve uygulamayı taahhüt ederler**.

*Taraflar, kadının aşığı iddiasına veya kadın-erkek için kalıp rollere dayanan ön yargıları, **örf ve adetleri, gelenekleri ve tüm diğer uygulamaları ortadan kaldırmak amacıyla kadın ve erkeklere ilişkin toplumsal ve kültürel davranış modellerinde değişim sağlamak için gerekli tedbirleri alır**.

*Taraflar, erkekler ve erkek çocukları başta olmak üzere, tüm toplum üyelerinin işbu Sözleşme kapsamındaki tüm şiddet türlerini önlemek üzere aktif katkılar sağlamasını teşvik etmek için gerekli tedbirleri alır.

*Taraflar; kültür, gelenek, görenek, din veya sözde “*namusun*” işbu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemi için gerekçe oluşturmasını sağlar.

*Taraflar, kadınların güçlenmesine yönelik program ve faaliyetleri arttırmak amacıyla gerekli tedbirleri alır.

*Taraflar, gerektiğinde, öğrencilerin gelişen kapasitesine uygun olarak, kadın erkek eşitliği, **kalıplaşmamış toplumsal cinsiyet rolleri**, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde şiddet içermeyen çatışma çözümleri, kadına

yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişisel bütünlük hakkı gibi konulara ilişkin öğretim materyallerine resmi müfredata ve eğitimin her seviyesine eklenmesi için gerekli adımları atar.

*Taraflar, gayri resmi eğitim faaliyetlerinde, spor, kültürel ve boş zaman hizmetlerinde ve medyada 1. paragrafta bahsedilen ilkeleri geliştirmek amacıyla gerekli adımları atar.

*Taraflar, işbu Sözleşme kapsamında yer alan herhangi bir şiddet eyleminin gerçekleşmesini müteakiben başlatılan cezai işlemlerde **kültür, gelenek, din, görenek veya sözde "namus"un** bu eylemlerin gerekçesi olarak görülmemesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alır. Bu özellikle mağdurun kültürel, dini, sosyal veya geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını veya törelerini ihlal ettiği iddialarını da içerir.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE LGBTİ

Artık şunu anlıyoruz ki bu sözleşme kadınları şiddetten koruma bahanesiyle aslında Türkiye’de LGBTİ bireyleri koruma ve onları yasal güvence altına alma projesi olarak uygulanmak istenmektedir.

Bu konuda, BBC Türkçe'ye değerlendirmede bulunan Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği'nden Şehnaz Kıymaz, İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde tarafların temsilcileri vasıtasıyla komisyon üyelerinin seçileceğini belirtiyor. Kıymaz, **GREVIO** (*Kadınlara Karşı Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Uzman Eylem Grubu*) adı verilen bu komitenin, yaklaşık bir yıl sonra seçileceğini ve kendi işleyiş yöntemine kendisinin karar vereceğini söylüyor. Kıymaz'a göre bu özerklik "GREVIO"ya bir başvuru mekanizması şeklinde çalışma imkânı da veriyor¹².

Yüksek lisans tezini İstanbul Sözleşmesi üzerine yazan Şehnaz Kıymaz¹³, sözleşmede birkaç noktaya dikkat çekiyor. Kıymaz'ın vurguladığı ilk nokta, sözleşme

Türkiye'nin GREVIO adayı Prof. Dr. Aşkın Asan oldu

İstanbul Ticaret Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Aşkın Asan:- "Türkiye kadına yönelik şiddetle mücadelede birçok adım attı. Özellikle son 10 yıl içerisinde önemli düzenlemeler hayata geçti. Şiddetle mücadele birimleri oluşturuldu. Diğer ülkelerde de birçok çalışma yapıldı. Türkiye'nin kazanımlarına baktığımızda İstanbul Sözleşmesi'ne uygun adımlar takip edildiğini görüyoruz"- "Aile içerisinde şiddet gören her kimse onu güçlendirip, bu şiddeti önlemeye yönelik tedbir alındığında aslında aileyi daha da güçlendirmiş oluyorsunuz. Ne yazık ki bazı kesimler şiddeti önlemeye yönelik mücadeleyi 'aileyi parçalayacak' şeklinde algılıyor ama kesinlikte bu şekildeki algı doğru değildir. Güçlü aile de güçlü toplum demektir"- "Türkiye GREVIO'da hakikaten çok etkin bir rol üstlendi. Benim seçilmem dahilinde bu çalışmalar hızla devam edecek. Türkiye'nin bu konuda fikir ve çalışma olarak katkısı çok büyük, onların devamını sağlayacağız"

14 Şubat 2019 Perşembe 15:14

GREVIO Adaylık Süreci Basında Gündem Oldu

¹² Türkiye'nin GREVIO adayı Prof. Dr. Aşkın Asan oldu, <https://www.yeniakit.com.tr/haber/turkiyenin-grevio-adayi-prof-dr-askin-asan-oldu-612003.html>

çerçevesinde ülkelerin birbirinden konuya ilişkin verileri talep edebilmesi ve uluslararası saygınlık nedeniyle bir “gözlem” sürecinin başlaması oluyor. İkinci nokta olarak ise, “*ayrımcılık maddesinin çok kapsamlı olduğu ve LGBTİ bireyleri de kapsadığını*” belirtiyor. Kıymaz, sözleşmede “**cinsel yönelim**” ifadesinin bulunduğu hükümle, LGBTİ bireylere de koruma sağlanacağını ifade ediyor¹⁴.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ EŞCİNSELLER DERNEĞİ KAOS GL'DE DEĞERLENDİRİLDİ

“Peki, Kıymaz’ın dikkat çektiği LGBTİ bireyleri neler yapıyor, onların bu sözleşmeye bakışı nasıl?” dersiniz onu da Türkiye’nin tescilli ilk eşcinsel derneği olan Kaos Gay ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (**KAOS GL**) resmi internet sayfasından okuyabiliriz.

Sinem Hun’un 15 Aralık 2013 tarihli **İstanbul Sözleşmesi ve LGBT Hakları** başlıklı yazısını dikkatlerinize sunuyorum¹⁵:

Hukuk Sistemi ve LGBT Haklarına İstanbul Sözleşmesi Üzerinden Bir Bakış

Gerek Anayasa yapım sürecinde cinsiyet kimliği ve cinsel yönelimin Anayasa’nın eşitlik maddesinde değil de ilgili maddenin gerekçesinde düzenleneceğine dair basında çıkan haberler, gerek 30 Eylül’de açıklanan demokratikleşme paketinde bu ifadelerle dair herhangi bir atfın yapılmaması siyasi iktidarın LGBT haklarıyla “*bitmeyen*” sınavına bir kere daha gözleri çevirdi.

Hâlbuki LGBT’lerin cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği üzerinden ayrımcılığa uğramama ve eşitlik taleplerinin anayasallaşması ve ilgili yasalarda vücut bulması yönündeki mücadele kültürel, vicdani, dini ya da politik saiklerin ötesine geçen bir başka nedene hatta yükümlülüğe sahiptir. Bu neden aşağıda açıklayacağım üzere hukuk sistemi ve mantığından kaynaklanmaktadır. Ancak meselenin hukukiliğini anlatmadan önce hâlihazırdaki siyasi iktidarın girişimleri

¹³ Evaluation of Istanbul convention its contributions and constraints for elimination of violence against women in Turkey (*İstanbul sözleşmesinin değerlendirilmesi Türkiyede kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için sağlayacağı olanaklar ve kısıtlamalar*), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=rcbWnuqW6HxCZ_98ARapqk_IRL8agBZOCii_4-XSMrjA4ei3sNI-q2wqNVmfpAA9

¹⁴ https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/08/140801_istanbul_sozlesme

¹⁵ <http://kaosgl.org/sayfa.php?id=15401>

ve TBMM'nin onayıyla 24.11.2011 tarihinde iç hukukun parçası haline gelen Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nden (İstanbul Sözleşmesi /6251 sayılı Kanun) kısaca bahsetmenin daha doğru olduğunu düşünüyorum.

Konuyla aşına olanların bildiği üzere İstanbul Sözleşmesi kadına karşı şiddetin olmadığı bir Avrupa hedefiyle düzenlenmiştir. Kadına karşı şiddetle sadece kamusal alanda değil özel alanda da mücadelenin elzem olduğuna dair 1990'lardan beri hüküm süren ortak kanı işbu uluslararası sözleşmeyle ilk kez yaptırım gücü kazanmıştır. Sözleşme, imzacı devletlere dört konuda yükümlülük getirmektedir: Kadına karşı şiddeti önleme, şiddetten koruma, şiddet eylemlerini kovuşturma ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma. Sözleşme imzacı devletlerin bu dört yükümlülüğü yerine getirirken herhangi bir ayrımcılık yapmamaları üzerinde önemle durmuş olup dili itibariyle sözleşmenin "ilerici" olduğu da rahatlıkla söylenebilir.(1)

Bu kısa özetten sonra Sözleşme'nin 4. maddesiyle siyasi iktidarın LGBT haklarına dair ifadeleri ve statüleri anayasallaştırmak ve yasalastırmak konusundaki hukuki yükümlülüğü arasında kurduğum ilişkiye adım adım şu şekilde değinmek isterim:

1- Yukarıda kısaca değindiğim İstanbul Sözleşmesi 24.11.2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak iç hukukun parçası haline gelmiştir.(2) Resmi Gazete'de de görüleceği üzere bu, aynı zamanda 6251 sayılı yasaya tekabül etmektedir.(3)

2- İşbu Sözleşme'nin (ya da 6251 sayılı kanunun) 4. Maddesi "*Temel Haklar, Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı*" başlığını taşımakta olup Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu maddeye bir rezerv koymamıştır. Önemle belirtmek gerekir ki zaten Sözleşme'nin 78. maddesi sınırlı sayıdaki madde dışında rezerv (çekince) konulamayacağını öngörmektedir.

3- Orijinal (İngilizce) metinde 4. Maddenin işbu yazının konusu bakımından önemli olan üçüncü bendi şu şekildedir:

"The implementation of the provisions of this Convention by the Parties, in particular measures to protect the rights of victims, shall be secured without discrimination on any ground such as sex, gender, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth, sexual orientation, gender identity, age, state of health, disability, marital status, migrant or refugee status, or other status."(4)

4- Üçüncü maddede özellikle ve bilerek maddenin ilgili bendinin İngilizcesi belirtilmiştir çünkü Türkçe metinde, orijinalindeki “*gender identity*” yani “*cinsiyet kimliği*” ifadesi yerine “*cinsel kimlik*” denmektedir.(5) Bu yanlış bir tercümedir. Aslında burada yeri gelmişken şunları da eklemek gerekir: Bu tercüme yanlışlığı trans bireylerin varlıklarını ve hukuki statülerini reddeden bir anlam da doğurmaktadır ve bunun fark edilmesi ayrıca önemlidir. Bunun alelade bir tercüme yanlışlığı ya da bürokratik bir özensizlik olup olmadığını kestirmek elbette mümkün değildir; ancak hata veya özensizlik dahi olsa bu, transların temel insan hakkına siyasi iktidarın ne kadar “*kulak verildiğinin*” bir işareti olarak da okunabilir. Son olarak şunu da belirtmek gerekir ki böyle durumlarda imza atılan orijinal metindeki anlam ve ifade geçerli kabul edilir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti “*cinsel kimlik*” ile değil “*gender identity*” kavramıyla hem ulusal hem de uluslararası arenada hukuken bağlıdır, kadınları şiddetten korurken “*cinsiyet kimliği*” temelli ayrımcılık yapmayacağı konusunda taahhütte bulunmuştur.

5- Şu halde denebilir ki cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim bir “*statü*” olarak sadece LBT kadınları kapsayacak şekilde de olsa iç hukukun zaten bir parçasıdır. Yani Türkiye’de LBT kadınlar şiddete karşı devlet koruması altındadırlar, bu konuda bir ayrımcılığa tabi tutulamazlar. Siyasi iktidarın bu taahhüdüyle ilgili tartışmanın zamanında Meclis’teki, partiler arasında yapılmaması maddenin geçerliliğini veya etkililiğini hiçbir şekilde değiştirmez. Kaldı ki devlet, taahhüt etmekten öte uygulamada da bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti mahkemeleri LBT kadınlar yararına koruma kararı vermektedirler.(6)

6- Görüldüğü üzere cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği üzerinden, hâlihazırda sadece lezbiyenleri ve biseksüel ve trans kadınları ilgilendiriyor olsa da, artık normatif bir “*olmuşluk*” vardır. Böylesine bir “*olmuşluğun*” olduğu bir ortamda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğine yeni Anayasa’nın eşitlik maddesinin sadece gerekçesinde yer vermek yahut Meclis’te yakın zamanda yasalaşacağı anlaşılan Nefret Suçları Yasasında hiç yer vermemek ileri değil geri adımlardır. Ayrıca bu durum siyasi iktidarın hukuki bir yükümlülükten de kaçtığı anlamına gelir: Normlar hiyerarşisine göre en tepede olan Anayasa’da yer almayan temel insan haklarına dair statülerin yasada (6251 sayılı yasa) yer alması hukuk tekniği bakımından da gariptir. Madem anayasalar insan hak ve özgürlüklerini insanlığın ulaştığı yenilikler ve gelişmeler çerçevesinde güncelleyerek koruma altına alan belgelerdir, pozitif hukuk hiyerarşisinde ondan daha alt sıradaki yasanın tanıdığı “*yeni*” ifadeleri içselleştirmek, bu ifade ve statüleri zaman, mekân ve süje bakımından yaymak ve her vatandaşın “*kullanımına*” açarak genelleştirmek

mecburiyetindedir. Bu bakımdan denebilir ki iç hukukta bir yasada (6251 sayılı yasa) hâlihazırda tanınan ve korunan statülerin yeni Anayasa’da tanınması sorunu siyasi iktidarın üzerinde sadece kültür, din veya politika ekseninde tartışma yürütebileceği bir mevzu olmaktan iki yıl önce çıkmıştır. Ortada hukuk tekniğini ilgilendiren bir denkleştirme sorunu vardır.

Bitirirken bir kere daha söylemekte fayda var: Hem Anayasa yapım sürecinde hem 30 Eylül tarihli demokratikleşme paketinde belirtilen eşitlik ve ayrımcılığın önlenmesine dair kanunların yasalaşması sürecinde yukarıda değinilen “*normatif olmuşluk*”un farkında olmak ve bundan yararlanmak gerekir. Hukukçuların, akademisyenlerin ve sivil toplumun bu konuda “hukuki çerçevede” pozisyon almaları elzem ve acildir. Nitekim biliyoruz ki hiçbir insan hakkı beklemez, beklentirilemez!

İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİ VE CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAVUNAN DERNEK VE OLUŞUMLAR

Türkiye’de insan fitratını bozma çabası içinde olan yalnızca KAOS GL’nin olduğunu zannediyorsanız yanılıyorsunuz. *Türkiye’nin İlk ve Tek Gey Yaşam Tarzı ve Magazin Dergisi GMAG*, resmi internet sayfasında Türkiye’de faaliyet gösteren eşcinsel dernekleri “*Türkiye’nin En Önemli ‘12’ LGBT Dernek ve Oluşumu*” başlığı ile takipçileriyle paylaştı “*iyi ki varlar*” mottosunu kullanarak¹⁶:

LİSTAG: Lezbiyen Gey Biseksüel Trans İnterseks Bireylerin Aileleri ve Yakınları Derneği veya kısaca LİSTAG, LGBTİ bireylerin aile ve yakınlarına destek olmak için kurulmuş bir dernektir. Grup düzenli olarak toplantılar yapmakta, LGBTİ bireylerin yakınlarını buluşturmakta, onların ve toplumun LGBTİ ve homofobi konusunda bilgilenmesi ve bilinçlenmesi yönünde faaliyetlerde bulunmaktadır.

KAOS GL – ANKARA: Türkiye’nin resmen tescil edilen ilk eşcinsel derneği olan Kaos Gay Ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar Ve Dayanışma Derneği. Eşcinselliği daha kapalı yaşandığı bir şehir olan Ankara merkezli olmasına ve bu alanda faaliyete başlayan ikinci oluşum olmasına rağmen, Türkiye’de politik eşcinsel hareketin tartışılmaz öncülüğünü yapmış ve halen de yapmaya devam etmektedir.

PEMBE HAYAT – ANKARA: Ankara merkezli özellikle travesti ve transseksüellere yapılan baskılarla mücadele etmeyi amaçlayan “*Pembe Hayat Lezbiyen, gey, biseksüel, travesti, transseksüel Dayanışma Derneği*” isimli oluşum. Web sitelerinden

¹⁶ <http://gmag.com.tr/turkiyenin-en-onemli-lgbt-dernekleri/>

alıntı yapmak gerekirse: “*Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği, 30 Haziran 2006 tarihinde Ankara’da kurulan Türkiye’nin ilk trans hakları derneğidir. Pembe Hayat, kurulduğu yıldan bu yana, trans bireylerin yoğun ve sistematik şekilde maruz kaldığı önyargı, ayrımcılık, nefret söylemi, nefret suçları, polis şiddeti, kötü muamele ve işkence, toplumsal dışlanma gibi alanlarda çeşitli projeler üretmektedir.*”

SPOD LGBT – İSTANBUL: Tam adı: “*Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD)*” olan dernek, kendilerini Facebook sayfalarında şu şekilde tanımlıyor: “*SPoD, toplumun her alanında yaşanan ve özelden cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli şiddet, baskı, sosyal dışlanma ve ayrımcılık durumları ile ilgili veri oluşturmayı ve bütün ayrımcılık biçimlerinin ortadan kalkmasına yönelik çalışmayı amaçlar. Spod bu doğrultuda öncelikli olarak ekonomik, sosyal haklar ve sosyal politika alanlarına yoğunlaşır.*”

LGBTT – İSTANBUL: Lambda İstanbul’dan 2007 yılında kopan aktivistler tarafından başlatılan ve önemli etkinliklere adını yazdıran oluşum, 2010 yılının sonlarında resmen dernekleşmiştir. Ayrımcılık ve şiddetle mücadele etmek, hukuksal ve psikolojik destek sağlamak, yasal görünürlük elde etmek ve nefret cinayetleri ile mücadele etmek, derneğin öncelikli hedefleri arasındadır. Kapıları gay ve lezbiyen bireylere de sonuna kadar açık olması yanında, dernek özellikle travesti ve transseksüellerin sorunlarına odaklanmaktadır. İstanbul Trans Onur Yürüyüşü de, İstanbul LGBTİ’nin organize ettiği bir etkinliktir. Öne çıkan çalışmalarından bir tanesi de, dünyada ilk olarak açılan *Trans Evi* projesidir. Hak ihlali ve ayrımcılıklara karşı hukuki destek sundukları acil destek hattına web sayfalarında ulaşabilirsiniz.

LAMBDA İSTANBUL: Lambda İstanbul, Türkiye’nin ilk ve şu an en faal eşcinsel dayanışma guruplarından birisidir. Lambda İstanbul, isteyen herkesin katılımına açıktır. Gönüllülük esasına göre çalışılır. Lezbiyenler, gayler, biseksüeller, travesti ve transseksüel kadınlar ve erkekler gönüllü olarak çalışır. Hiyerarşinin (başkan ve yardımcıları vs. olmadığı) bir sivil toplum örgütüdür. Lambda’da çalışabilmek için herkese açık olmak bir kural değildir. Burada çalışan gönüllülerin açıklık dereceleri çok farklılık göstermektedir. Web sitelerinde hem aktivitelerini hem de eşcinsellikle ilgili önemli bilgiler sunuyorlar.

SIYAH PEMBE ÜÇGEN – İZMİR: Türkiye Eşcinsel Hareketi’nin içerisinde Biz GL, Öteki İzmir ve Pembe üçgen guruplarıyla dönem dönem var olmaya çalışmış, İzmirli Eşcinseller, bu guruplardan edindikleri deneyimlerini Eylül 2006’da yeniden bir araya gelerek önce Kaos GL İzmir adıyla bir grup oluşturmuşlar, daha sonra oluşum Siyah Pembe Üçgen adı ile dernekleşme çalışmalarına başlamıştır. Baki Koşar etkinliğiyle birlikte dernekleşme sürecini tamamladıklarını ilan eden grup, 2009

sonunda savcılıkça açılan kapatılma davasına rağmen dayanışma faaliyetlerine devam etmektedir.

BURSA ÖZGÜR RENKLER DERNEĞİ: İlk olarak 2013-14 öğretim yılının başında Uludağ Üniversitesindeki LGBT öğrenciler tarafından adlandırılan Özgür Renkler oluşumu, Üniversite yönetiminin engellemeleri nedeniyle 2016 yılında üniversiteden bağımsız olarak dernekleşmiştir. Facebook sayfalarında belirttikleri üzere “*LGBTİ (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseksüel) bireylerin görünürlüğüne arttırmayı ve cinsel yönelim/cinsiyet kimliği hedefli ayrımcılığa karşı mücadele etme*”yi temel meselesi olarak belirlemiştir.

GÖKKUŞAĞININ KIZILI: Eşcinsel harekette ortaya çıkan bir diğer sosyalist oluşum ise, TKP ile bağlantılı olan “*Gökkuşağının Kızılı*” hareketidir. Büyük ihtimalle bağlı oldukları partiler arasındaki genelde rekabet zaman zaman bu iki eşcinsel örgüte de yansımaktadır “*Gökkuşağının Kızılı, LGBT hakları ve ayrımcılık konusunda duyarlı ve çevresini bu yönde değiştirme iradesine sahip olanların sosyalist alternatifidir.*” şeklinde kendini ifade etmektedir.

SOSYALİST EBT: Facebook sayfalarında kendilerini özetle “*Heteroseksizme ve liberalizme karşı Eşcinsel, Biseksüel, Trans ve tüm antiheteroseksistlerin devrimci mücadele odağı Sosyalist EBT Hareketi, Marksist Leninist tarihi mirası olarak sahiplenir ve Marksist Leninist ilkeleri benimser.*” şeklinde ifade eden, sosyalist ilkeleri benimseyen eşcinsel hareket. Yakın zamana kadar eşcinselleri dışlayan sosyalistlerin, eşcinsel harekete açık destek vermeye başlamaları olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Oluşumun en etkin isimlerinden biri ise Türkiye’deki eşcinsel hareketin öncülerinden olan tanınmış transseksüel Demet Demir’dir. Oluşum 2011 yılından beri faaldir.

MERSİN LGBT 7 RENK: 2013 Mersin’de bir araya gelen yerel eşcinsel dayanışma grubu amaçlarını şu şekilde dile getirmişlerdir: “*Eşcinsel bireylerin, eşit yurttaşlık ve insanca yaşam taleplerini hayata geçirmek adına, Mersin’de ortak hareket ilkesiyle lezbiyen, gay, biseksüel ve transseksüellerin haklarını kamuoyunda yüksek sesle savunmak; elde edilememiş haklardan ötürü demokratik muhalefet hakkını kullanarak söz konusu hakların kazanılması için mücadele etmek.*”

KIRMIZI ŞEMSIYE – ANKARA: Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, Türkiye’deki savunmasız ve dezavantajlı toplumsal gruplar içerisinde yer alan seks çalışanlarının cinsel sağlık ve insan hakları noktasındaki sorunlarını gündeme taşımak, bu sorunlara karşı çözüm önerileri geliştirmek ve yetkililer nezdinde toplumsal cinsiyet eşitliği, adalete erişim, sosyal politikaların geliştirilmesi,

kamu sağlığı, ayrımcılık ve nefret suçları ile m¼cadele ve benzeri diğer konularda savunuculuk çalışmaları yapmak niyetiyle projeler geliştirmek amacını taşır.

Gör¼ld¼đ¼ gibi onlarca dernek, grup ve topluluk kadını şiddetten koruma şemsiyesi altında cinsel yönelimin/ tercihinin yaygınlaşmasını ve eşcinselliğin toplum tarafından kabul edilmesini sağlamak amacıyla İstanbul s¼zleřmesinin temel dinamiği olan cinsiyet eşitliği projesini hararetle savunmaktadırlar.

ERKEKLERE HADLERİNİ BİLDİREN S¼ZLEřME KADINA KARşI şİDDETİ VE CİNAYETLERİ AZALTTI MI?

Kanun'da kadına şiddet; *fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesi veya acı çekmesi ile sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketler* olarak tanımlanıyor. Bu kapsama giren eylemler, aşağılamak, birilerinin yanında *k¼¼¼k d¼ř¼¼rmek, öld¼¼¼rmekle, yaralamakla, sakat bırakmakla tehdit etmek, istenmeyen zamanlarda ve biçimlerde cinsel ilişkiye zorlamak, komşularla, arkadaşlarla, akrabalarla gör¼ř¼¼lmesine izin vermemek, ihtiyaçlar için yeterli para vermemek, kazanılan paraya el koymak, s¼rekli nereye kaç lira harcandığını sormak, ısrarla telefonla aramak, kimlerle arkadaş olduğunuza karışmak, takip etmek* gibi tüm davranışlar Kanun'a göre "şiddet" olarak kabul ediliyor. Kanun'da şiddet olarak tanımlanan davranışlardan herhangi birine maruz kalan ya da tehlikesi olan kadınlar bu Kanun'dan faydalanma hakkına sahip oluyor bu konuda herhangi bir şahit bilgi belge de istenmiyor kadının beyanı esas kabul ediliyor. Bu s¼zleřmeye imza atan devletlerin, mevcut i hukukları, toplumun dini inançları, örf ve adetleri, ahlaki değerleri hiçe sayılmakta, onların yerine Tanrı'nın buyruklarından daha katı, daha keskin ve yaptırımları oldukça acımasız hükümler içermektedir.

şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki; "2012 yılında yür¼rl¼đ¼ giren İstanbul S¼zleřmesi toplumda boşanmaları ve kadın cinayetlerini artırdı." Ne Aile Bakanlığı, ne medya, ne de sivil toplum örg¼¼¼tleri, kadın cinayetlerinin arkasında ne olduğuna dair herhangi bir araştırma zahmetine girmede. "Menemen soğanlı mı, yoksa soğansız mı olmalı?" tartışmasını bile araştıran kamuoyu şirketleri bu konuyla ilgili ciddi ve bilimsel bir araştırma yapmadı. Cinayetler, magazin haberi olarak verildi ve hala verilmeye devam etmektedir. Bu konuda çocuğa ve kadına yapılan bilinçli cinsel saldırılar Cumhurbaşkanının "zina konusunda yanlış yaptık" itirafına yol açtı. Bu konuda yaptığı açıklamada şunları söyledi¹⁷:

¹⁷ <http://www.haber7.com/siyaset/haber/2555115-erdogan-zina-konusunda-yanlis-yaptik>

“Hatta hatta bu kapsamın dışında zina konusunun da yeniden ele alınmasının çok çok isabetli olacağı düşüncesindeyim. Çünkü bu toplumun manevi değerler noktasında farklı bir konum var. Biz AB sürecinde, bu bir özelleştiridir onu söylemek zorundayım, bu konuda bir yanlışımdır ki zina ile ilgili düzenlemeyi de yapmak suretiyle bu tacizler vesaire bunları belki de aynı kapsam içerisinde değerlendirmemiz lazım. Bu, Türkiye'nin bir defa batı ülkelerinin birçoğundan farklı bir konumda olduğunu gündeme getirmesi bakımından önemli. Diğer taraftan tabii idam konusunun terörle ilişkisi önemli. Ama bu çocuk tacizleri bunlar asla bağışlanabilir görmezden gelinemez konular değil. Şu anda 6 arkadaşımız çalışmalarını başlattılar. Ve süratle bu konuda bir neticeye varıp ardından da hemen yasal düzenlemesini yapıp bunu parlamentoya taşıyacağız.”

BU MESELE KADIN ERKEK EŞİTLİĞİ MESELESİ DEĞİLDİR!

Bu mesele oldukça derin, çok yönlü bakılması ve çok yönlü mücadele edilmesi gereken insani bir meseledir. Şeytan ve adamları sağımızdan, solumuzdan, önümüzden ve arkamızdan sokularak insanlığımızı kuşatmış, hem bedenimizi, hem de ruhumuzu lime lime ederek insanlık onurunu yok etmeye çalışıyor. Aslında insanlığı yok ederek yeni bir insan yaratmaya çalışıyor. Yapay zekâ ve insansı robotlar ayrıca ele alınması gereken konular. Bu konuda da herkese bilgi sahibi olmaktan öte bilinçlenmek için Mücahit Gültekin Hocanın yazılarını okumalarını tavsiye ediyorum.

Yazıma, insan fıtratını değiştirme girişimi olarak gördüğümüz “Cinsiyet Eşitliği Projesi”ne insanlığın onuru adına karşı duran Mücahit Gültekin Hoca'nın yazılarından kesitler sunarak son vermek istiyorum. Bu konuda ki mücadelesinden dolayı Muharrem Balcı, Ahmet Hakan Çakıcı, Ümit Şimşek ve Sema Maraşlı'yı da bir kez daha tebrik ediyorum.

“Bizler hep başımıza gelenleri konuşuyoruz, başımıza gelecek olanları konuşmuyoruz, konuşmuyoruz. Hırsız evimizi soyduktan sonra kapıyı kilitliyoruz. Bazıları bunu bile yapmıyor. Toplumsal cinsiyet eşitliği denilen şey; çocuklarımızın, değerlerimizin, varlığımızın, geleceğimizin çalınması anlamına geliyor. Hatta çalınması anlamına bile gelmiyor; biz kendi elimizle hırsızla onurumuzu, haysiyetimizi teslim ediyoruz.

Ama bazıları hâlâ bunu “kadın-erkek eşitliği” meselesi sanıyor, “kadına şiddet” meselesi sanıyor, “kadının güçlendirilmesi” meselesi sanıyor. Yalancının mumu 500 senedir yanmaya devam ediyor. Bu konuda yetkililer topluma doğru bilgi

vermiyor. Dünyanın en saçma teorisi, koca devleti peşine takmış sürüklüyor. Kafası çalışan bazı dostlarımız meseleye ilgi göstermiyor. Bazı dostlarımız ise, meselenin politik amaçlarından habersiz, kendi kişisel tecrübelerine dayanarak "*Ama kadına şiddet yok mu? Geleneklerimiz yanlış değil mi?*" filan gibi itirazlar getiriyor; konuyu yeterince incelemiyor.

Açık söylüyorum: ETCEP projesi başarıya ulaştığı gün, çocuklarınızı tanıyamayacaksınız. Beğenmediğiniz o gelenekleri bile yana yakıla arayacaksınız. Aynen şimdi 70'lerdeki, 80'lerdeki mahallenizi aradığımız gibi. Ama bulamayacaksınız. İş işten geçmiş olacak. Pişman olacaksınız, belki de pişman bile olamayacaksınız. Sonra çaresiz kendinizi olup biten her şeye alıştıracaksınız.

Bundan yıllar önce "*modern tarım*" söylemleriyle bitirilen toprağımız gibi, ekmeğimiz gibi, tohumumuz gibi, insanımız da bitecek. GDO'lu ürünlere sövüp bin türlü hastalıktan ölmeye devam ettiğimiz gibi, ne kıza ne de erkeğe benzemeyen çocuklarımıza bakıp, itiraz etmeyen o dilimizi ısıra ısıra ölüp gideceğiz. Batı'dan yediğimiz kazıklar konusunda bin tane örnek verebilirim ama ne fayda! Faydası yok çünkü biz kendimizi sevmeyen bir toplumuz. Kendisini sevmeyen, kendisinden öğrenen ve ama çocuklarının kaderini düşmanın eline terk etmiş bir toplum. Her gün "*şanlı tarih güzellemeleri*" yapan ama çocuklarını Batı'nın yalanlarına teslim etmiş bir toplum. Ana-babaları "*Ertuğrul*" izleyen, çocukları *Ricky Martin*'e benzetilen bir toplum¹⁸. Geçmişte yaşayan ve ama bugün olup bitenlere lâl olmuş bir toplum...

ETCEP bir toplum mühendisliği projesidir. Batı'dan elimize tutuşturulmuş bir proje. Kendi okullarımızda, kendi öğretmenlerimiz eliyle, kendi paramızla, kendi çocuklarımızı Batı'nın fantezilerinin denekleri haline getiriyoruz.

Dedim ya, söylesen ne fayda! Nabi Avcı gibi bir adam ETCEP hakkında, "*Millî Eğitim Bakanlığı olarak, Avrupa Birliği ile birlikte başlattığımız, 'Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi', ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına önemli bir katkı sağlayacaktır.*" diyebiliyor. Belli ki değerli hocamız, kendisine verilen enformasyonla yetinmiş. Hâlbuki hocamızın kaleminden öğrenmiştik bundan 25 yıl önce "*enformasyonla cahil*" bırakıldığımızı... Ama yine de Avcı'nın söylediği tam doğru değil, "*Avrupa Birliği ile birlikte*" yapmıyoruz; Avrupa Birliği istiyor, biz yapıyoruz. ETCEP'te

¹⁸ Mücahit Gültekin, "Çocuklarımızı Batı'nın Fantezilerinin Denekleri Haline Getiriyoruz", <https://kokludegisim.net/haberler/cocuklarimizi-batinin-fantezilerinin-denekleri-haline-getiriyoruz>

uyguladığımız hiç bir şey sizin değil hocam, fikir de etkinlikler de tercüme... Sadece onları uygulayan öğretmenler, okullar, bir de çocuklar bizim. Şimdilik bizim. Şimdilik...

*

Allah'ım bize yardım et. Artık yakınlarımıza bile sözümüz tesir etmiyor. Çocuklarımızın Batı'nın oyuncuğu yapılmasına izin verme. Senden gelecek her hayra muhtacız...

Bütün bu olup biten gelişmeler ne anlama geliyor? Bütün bir insanlığı ve tabii ki Türkiye'yi nasıl bir gelecek bekliyor? Öncelikle şu tespiti açıklıkla yapabiliriz:

Türkiye halkı Batı'nın bütün kültürel/bilimsel operasyonlarına açık bir ülkedir. Dahası, Türkiye'de siyasal ve kültürel elit (çok az bir kesim hariç) yukarıda anlattığımız hemen hiç bir gelişmeyle yeterince ilgilenmemekte, bu operasyonlara karşı halkı bilgilendirmemekte, bu operasyonlara karşı direnmemektedir.

Türkiye'yi dizayn etme süreci bugün TMK ve TCK'daki değişiklikler, İstanbul Sözleşmesi, 6284 Sayılı Kanun, Hayvanları Koruma Kanunu, Cinsel İstismar Yasa Tasarısı gibi hukuki metinlerle devam ediyor. Bu kanunlar ve sözleşmeler sonucunda Türkiye'nin geldiği durumu bir kaç maddeyle özetleyebiliriz:

1. Aile dağıtılıyor. Kadın kocasından, koca çocuğundan ayrıştırılıyor. Kısa bir süre sonra çocuk da annesinden ayrıştırılacaktır. Aile kamu denetimine açıldığı gibi, çocuğun kamulaştırılması da söz konusu olacaktır. 6284 Sayılı Kanun tamamen ailenin yok edilmesi amacına yönelik hazırlanmıştır.

2. İnsan ve hayvanın ontolojik olarak eşitlendiği bir düzen kuruluyor.

3. Cinsellik yaşı düşüyor ve çocuklar LGBT kurumlar tarafından *"ayrımcılık yapmama, nefret söylemine karşı bilinçlendirme, toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında bilgilendirme"* bahanesiyle eşcinselleştiriliyor.

4. Ülkemizde çocuklar manken olarak kullanılıyor ve çocuk mankenlerin kullanıldığı defileler yapılıyor. Bunun için daha önce kaleme aldığımız İstanbul Kids Fashion ve Yapısal İstismarın Görünmez Kılınışı yazımıza bakabilirsiniz.

5. Eşcinsellik, Anayasanın da üstünde yer alan uluslararası sözleşmelerle legal güvence altına alındı. 2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi'nin 4. maddesi bu güvenceyi vermektedir.

6. 6284 Sayılı Kanun kadının kocası hakkındaki şikâyetini *"delilsiz, belgesiz"* doğru kabul etmektedir. Kanun bu yönüyle hukukun evrensel ilkesi olan "masumiyet karinesini" hiçe saymaktadır. Bunun sonucunda her yıl yaklaşık 120-130 bin koca evinden uzaklaştırılmaktadır. İlginç olan şey, kadın şikâyetinden vazgeçse bile devlet bunu kabul etmemekte, süreç kamu davasına

dönüştürülmektedir. Kadının beyanının esas alınması, pek çok kocanın iftiraya uğramasına da sebep oluyor.

7. TCK'da 2004'te yapılan değişikliklerle, TCK'dan "*edeb*", "*ahlak*", "*ırz*", "*namus*" gibi kavramlar çıkarılmış ve asıl önemlisi "*evlilik içi tecavüz*" kavramı getirilmiştir.

Aktardığımız bu tablo Türkiye (ve dünya) için abartılı bir tahmin değildir. Nitekim bunlardan bazılarını zaten şahit oluyoruz. Bazı maddeler daha yakın bir gelecekte mümkün olabileceken, diğer bazıları için biraz daha fazla zaman gerekiyor. Türkiye bugün itibarıyla *Harari*'nin deyimıyla "*biyolojik hackleme*"nin hedefinde olan bir ülke¹⁹. Daha radikal değişimler için Türkiye'de gerekli olan hukuki yapı ve kültürel temel oluşturuldu, oluşturuluyor. Türkiye'de kısa süreli ranta konsantre olmuş politik düzey, insanın yeniden biçimlendirildiği bu yeni sürece teşne olmaktan, yataklık yapmaktan başka bir şey yapmıyor. Meclis'teki partilerin hiç biri, milli ya da manevi değerlere dayanan hiç bir uygulamayı hayata geçirmeye cesaret edemiyor. Bu konuda atılacak en küçük adım, "*özgürlük*", "*homofobi*", "*ayrımcılık*" gibi sopalarla etkisiz hale getiriliyor. Türkiye'nin dikkati, cemaatlerin de teşne olması sebebiyle, saçma sapan gündemlere mahkûm ediliyor. Türkiye'yi bekleyen hiç bir gerçekçi tehlike üzerinde düşünülüyor. AK Parti'nin oportünist tutumu, yukarıda saydığımız bütün gelişmelere hem siyasi/hukuki meşruiyet kazandırıyor, hem de dindar muhafazakâr kitlenin eleştiri/tepki kabiliyeti öldürülüyor. Bu süreçten şüphesiz ilk olarak siyasiler ve hemen sonrasında ise, aydınlar, âlimler, STK'lar ve bütün bir halk olarak hepimiz sorumluyuz. Türkiye için işlemeye devam eden felaket tablosunun durdurulması için güçlü bir iradeye ihtiyaç var. Bunun için yeter olmasa da gerek şart olan bir kaç maddeyi şöyle özetleyebiliriz:

1. Türkiye, AB üyeliği sevdasından vazgeçmelidir. "*Uyum yasaları*" adı altında Türkiye halkının Batılı modelde yeniden inşa edilmesi açık bir ihanettir. "*AB uyum süreci*" temelinde imzalanmış, özellikle insana, topluma ve kültüre dönük bütün sözleşmeler feshedilmelidir. CEDAW, İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun acilen iptal edilmelidir.

2. Türkiye, ülke üzerinde tahakküm kuran bütün Batılı yapıların dışında yer almalı, bu yapılarla bağımsız bir ilişki kurmalıdır.

3. Türkiye, hem kendi bölgesinde ve hem de küresel ölçekte antiemperyalist blokta yer almalıdır.

¹⁹ <http://www.islamianaliz.com/haber/mucahit-gultekinden-2053te-turkiye-nasil-bir-ulke-olacak-yazisi-bati-tarafindan-hacklenmek-65186#sthash.fl5DsZ4l.dpbs>

4. Üniversitelerdeki eğitim, Batılı kültürel kalıpların dayatmasından kurtulmalıdır. Özellikle sosyal bilimler, bu bağlamda çok ciddi bir filtreden geçirilmelidir.

5. “*Toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk hakları, hayvan hakları*” gibi adlar altında yapılan kurumlar takip altına alınmalı, bu kurumların yurt dışı bağlantıları araştırılmalıdır.

6. LGBT örgütler acilen kapatılmalıdır. Bu kurumların pedofilik eylemlerle ilişkileri araştırılmalıdır.

7. Türkiye’de siyasal partiler, STK’lar ya da cemaatler en azından Batı tahakkümünden kurtulmak gibi ortak bir payda üzerinde hareket etmelidir. İçerideki hiç bir tartışmanın (ihanet ve işbirlikçiler hariç) bundan daha hayati olmadığına ilişkin toplumsal bir bilinç var edilmelidir.

8. Bu adımları atarken karşılaştığımız hiç bir bedelden çekinmemeliyiz. Zira sosyal, ekonomik ya da askeri baskılardan korkmanın bedeli, benliğini/kimliğini tamamen kaybetmek ve Batı tarafından hacklenmek olacaktır.

Slogan ve hamasetle yürüyen Türkiye, sözünü ettiğimiz iradeyi gösteremezse, İstanbul’un fethini işaretleyen 2053 tarihi, Türkiye’nin Batı tarafından hacklendiği bir tarih olabilir.

NOT:

Bu yazı Nida Dergisi Mart-Nisan 2019 sayısından iktibas edilmiştir.

DİPNOTLAR

<http://www.muhammedbalci.com/toplumsal-cinsiyet-esitligi.php>

TCK tasarısı geri çekildi, <https://www.hukuki.net/haber/index.asp?id=448> 17.09.2004.
<http://www.haksozhaber.net/zinayi-suc-olmaktan-kim-cikardi-42074h.htm>

<http://www.necmettinerbakan.net/haberler/zinayi-suc-olmaktan-kim-cikarmis-ve-ispatlari.html>

<http://islamianaliz.com/yazi/turkiyede-aileyi-kamunun-denetimine-acmak-kadina-siddet-cinsel-istismar-ve-hukukun-manuplasyonu-3594#sthash.LRTS1Vdz.dpbs>

Hande ESLEN-ZİYA, “Türk Ceza Kanunu Değişiminde Kadın Aktivistler: Bir Lobicilik Hikâyesi”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/117697>

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması,
<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2008-AnaRapor.pdf>

Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması,
<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>

<http://aileakademisi.org/yazi/turkiye%E2%80%99de-aileyi-kamunun-denetimine-acmak-kadina-siddet-cinsel-istismar-ve-hukukun-manipulasyon>

<http://www.turkkadinlartbirliigi.org/allnews/proje/0/299/%C4%B0STANBUL+S%C3%96ZLE%C5%9EMES%C4%B0>

Türkiye'nin GREVIO adayı Prof. Dr. Aşkın Asan oldu,
<https://www.yeniakit.com.tr/haber/turkiyenin-grevio-adayi-prof-dr-askin-asan-oldu-612003.html>

Evaluation of Istanbul convention its contributions and constraints for elimination of violence against women in Turkey (İstanbul sözleşmesinin değerlendirilmesi Türkiyede kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için sağlayacağı olanaklar ve kısıtlamalar), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı,
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=rcbWnuqW6HxCZ_98ARapgk_IRL8agBZ0Cii_4-XSMrjA4ei3sNI-q2wgNVmfpAA9

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/08/140801_istanbul_sozlesme

<http://kaosgl.org/sayfa.php?id=15401>

<http://gmag.com.tr/turkiyenin-en-onemli-lgbt-dernekleri/>

<http://www.haber7.com/siyaset/haber/2555115-erdogan-zina-konusunda-yanlis-yaptik>

Mücahit Gültekin, “Çocuklarımızı Batı'nın Fantezilerinin Denekleri Haline Getiriyoruz”,
<https://kokludegisim.net/haberler/cocuklarimizi-batinin-fantezilerinin-denekleri-haline-getiriyoruz>

<http://www.islamianaliz.com/haber/mucahit-gultekinden-2053te-turkiye-nasil-bir-ulke-olacak-yazisi-bati-tarafindan-hacklenmek-65186#sthash.fL5DsZ4l.dpbs>

NOTLAR

The image features two black silhouettes of human hands raised against a bright, glowing background. The hand on the left is positioned lower and slightly to the left, while the hand on the right is higher and more centrally located. The background has a soft, circular glow behind the hands, creating a sense of depth and focus. The overall composition is simple and powerful, emphasizing the gesture of raising hands.

İNSAN FITRATINI BOZMA GİRİŞİMİ OLARAK
CİNSİYET EŞİTLİĞİ PROJESİ